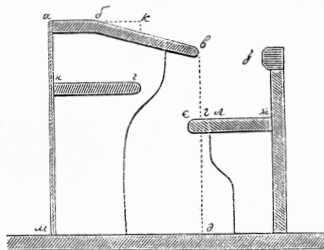

Схематический рисунок парты с обозначением ее частей и условных размеров.

Koolid saavad õpperingkonna kuraatori juhise õige ehitusega koolimööbli kohta.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. september

■ Koolid saavad õpperingkonna kuraatori juhise õige ehitusega koolimööbli kohta, mis peab olema nii lihtne, et seda saab teha kohalik puusepp (vt klassilaua joonist).

■ Ilmub Gustav Suitsu luulekogu "Elu-tuli", kus esmakordselt ilmuvad hiljem viisistatult populaarseteks koolilauludeks saanud "Ühte laulu tahaks laulda", "Noored sepad," "Noorte laul," "Oma saar" jt.

2. september

■ Kooliõpetaja J. Spuhl-Rotalia ajakirja Majapidaja numbris 7–9 on Eesti rahwameelse eduerakonna programm ja selles kaheksa punkti haridusküsimusi; ka aiatöö õppekursus algajatele; ülevaade Venemaa majanduskoolidest jm.

■ Postimees teatab: seni pole reaalkooli lõpetanutel olnud õigust astuda ülikooli. Esimesena on saanud R. Lurier pärast ladina ja kreeka keeles täiendava eksami tegemist haridusministrilt õiguse ülikooli astuda.

3. september

■ Eesti- ja Liivimaa kubermangude õpetajad pahandavad, et Riias toimuvale õpperingkonna konverentsile pole kutsutud ühtegi õpetajat, küll aga rüütelkonna peamees parun Dellingshausen ja sekretär parun Stackelberg, Tallinna linna napea E. Hiatsintov ja talurahva asjade komissar Paul.

■ Ranna-Läänemaal Vihulas, kus on ainult külakool, jäta- vad paljud perekonnad oma elukoha ja lähevad laste koolitamise pärast linna, sest kui laps Haapsalu linnakooli pan- na, peab lapse elatusrahaks kaasa andma 200–400 rubla aastas, kirjutab Postimees.

6. september

■ Kursis avatakse Puurmanni valla toel tütarlaste kihelkon- nakool, kuhu võetakse nii oma kui ka võõraste kihelkon- dade lapsi. Juhataja on neiu Einberg. Pääle teaduste, mis kihelkonnakooli õppekavaga ühte käib, pannakse rõhku käsitöö ja söögivalmistamise õpetusele.

■ Kuressaares lõpeb Saaremaa kreeka-õigeusu kõster- kooliõpetajate ja preestrite kahepäevane kokkutulek, kus ägeda vaidluse tulemusena otsustatakse lühendada juma- lateenistusi, lubada rahval valida kõstreid-kooliõpetajaid, suurendada koolmeistrite palku jm.

■ Haapsalu praostkonna kõstrid-kooliõpetajad arutavad olukorda ja tunnistavad: "Koolide külv ei õitse!" Peetakse vajalikuks lahutada kõstri-kooliõpetaja amet kaheks.

■ Tartus ülipopulaarne muusikaõpetaja ja helilooja A. Sprenk- Läte alustab "sellest aastast päälle lastele õpetust ainu- ja kooslaulmises".

8. september

Suurpõllumeeste Selts otsustab asutada Eestimaa kuber- mangus põllutöökooli, kus "tegelikult ja nägelikult" põllu- majapidamist õpetatakse ja mõisavalitsejaid ning mõisa- ametnikke kasvatatakse.

9. september

■ Tartu ülikooli nõukogu, kasutades esmakordselt ülikooli- le antud õigust, valib (poolt 29, vastu 25 häält) uueks rek- toriks õigusteaduskonna dekaani prof Jevgeni Passeki, kes õppinud Moskva ja Berliini ülikoolis, omandanud magist- rikraadi Tartus ja lugenud TÜ-s 14 aastat Rooma õigust.

■ Tartu õpetajate seminaris hakatakse õpetama õpilaste soovil ja kulul saksa keelt.

10. september

Õnnistatakse sisse Peri valla ministeeriumikooli maja. "Rõõmustawaks nähtuseks oli see, et iga ametnik Eesti keeles kõneles, kui ta seda wähegi mõistis" (Postimees).

11. september

Keiserliku Vene Tehnikaseltsi Eestimaa osakond paneb Tallinna linnakooli ruumides käima õhtused kursused, kus peale kõikide kooliteaduste õpetatakse ka joonistamist.

13. september

■ Tartu ülikoolis jätkub tõrkumine. Riigeksamitele ilmub 22 kandidaadist vaid üks.

■ Kursi kihelkonna Laiva vallavalitsusel on suur valik saada kohale ilmunud 18 kandidaadist oma koolile õpetaja.

■ Rüütelkonna komitee otsustab oma istungil Tallinnas kinnitada avatava klassikalise gümnaasiumi sarnase Toomkooli programmi ja esitada see kinnitamiseks riiginõukogule.

14. september

Paistu kihelkonnakool tähistab oma õpetaja ja koguduse organisti helilooja Fr. Saebelmanni 25-aastast ametipüha kooliõpilaste õnnitlustega, endiste koolikasvandike 100-rublase kingitusega, Holstre muusikakoori tervitusmänguga.

15. september

■ Tartu ülikool tähistab ülikooli maja nurgakivi paneku 100. aastapäeva. Postimees märgib hoone kohta: "Iseäranis kuuldesaalide poolest on ta väga kitsaks jäänud. Uute ehituste ettevõtmist loetakse sedamööda väga tarvilikuks." Ülikoolis algavad ettelugemised. Ülikooli nõukogu otsustab anda üliõpilastele koosolekutevabaduse.

■ H. Laipmann sulgeb oma kunstikooli sügisnäituse, kus Eesti Postimehe andmetel "õpilase N. Triiki näopildid iseäranis tõmbawad tähelepanemist oma peale".

19. september

Teataja andmetel on Põide kihelkonna õigeusu kooliõpetajate palku vähendatud, mistõttu saavad nad nüüd vaid 50 rubla aastapalka, samal ajal kui suurel maal on õpetajate palk kuni kümme korda kõrgem.

20. september

■ Neil päevil on Riia õpperingkonna kuraator kinnitanud agronoom J. Raamoti selleks õppeaastaks Aleksandrikooli inspektoriks. Ajaleht Uudised leiab, et see on õppeasutuse põllutöökooliks muutmisel esimene samm.

■ Tartu 1200 üliõpilast peavad ülikooli aulas ägeda kümnetunnise koosoleku poliitiliste küsimuste arutamiseks. Leitakse, et olukord riigis on veelgi halvenenud, kuid sellele vaatamata otsustatakse häälteenamusega alustada õppetööd.

22. september

Tartu ülikooli nõukogu valitud seitsmeliikmeline komisjon on töötanud välja õppeasutuse eelnõu, kus kinnitatakse:

kõige tähtsam on ülikooli elus akadeemiline vabadus; valitsev võim ei tohi õppeasutuse elusse vahele segada; valitud õppejõud tuleb tagasi võtta; ülikooli võivad astuda nii mehed kui naised, kel vastav eelharidus; üliõpilasi võib välja heita vaid ülikoolikohtu otsusega.

23. september

Tartu ülikooli nõukogu otsustab: kaotada ülikooli politsei; lubada pidada ülikooli ruumides koosolekuid, üliõpilasi välja heita vaid professorite kohtu määruse põhjal; võtta tagasi väljaheidatud üliõpilased; naisi võtta vabakuulajateks.

27. september

■ Haridusministeerium väljastab Tartu ülikoolile loa võtta juute sel õppeaastal vastu seadusega määratud protsendist enam.

■ Mõned Viljandi tütarlaste linnakooli lapsevanemad protesteerivad üllatuslikult usuõpetamise vastu emakeeles, sest siis peaksid nad ostma uued õpikud ning lapsed peaksid alustama õppeainega otsast peale.

29. september

Laius-Tähkvere kihelkonnas õnnistatakse sisse Leedi uus koolimaja. Kohalik pastor väidab peokõnes: "Kool walmistagu lapsi surmale vastu, mitte elule." Mõisaomanik zur Mühlen kingib sada ilupuud kooli ümbruse kaunistamiseks ja 600 rubla "koolikonna muusikakoori asutamiseks" (Olewik).

30. september

■ Tartu mõlema kõrgkooli üliõpilased katkestavad uuesti õppetööst osavõtu protestiks kaheksa üliõpilase vangistamise vastu.

■ Mõisnike komitee määrab Mäo rahvakooliõpetajale Jüri Toikerile laitmatu teenistuse eest 25 aasta jooksul 25 rubla aupalka.

■ Väandra kurtummade kooli direktor K. Hörschelmann lõpetab ettekanneteseeria Krimmi eestlaste asundustes, kus ta selgitab ühe kaasavõetud õpilasega kurtummade õpetamise eripära, mis seal täiesti tundmata.

■ Kambja kihelkonna koolivalitsus seab Olewiku teatel ametisse "lasteloetaja, kes külast-külla käies raamatukooli-lapsed ja suured näitajad kaks korda kuus läbi katsub ja neile koolitöös juhatust annab".

■ Riia piiskopkonna kongressil arutatakse õigeuskoolide küsimust. Tallinna vannutatud advokaat J. Poska rõhutab kongressil, et õppekeeleks peab olema rahva emakeel, "sest ainult selle abil võida kool teadmisi rahwa sekka istutada". Kongressi enamus aga otsustab jätta vene keele endiselt õppekeeleks.

Järgneb.